

Informácia o príprave Správy o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za obdobie rokov 2021 – 2022

V nadväznosti na čl. 4 ods. 1 písm. a) Štatútu splnomocnenca vypracoval Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny už v poradí ôsmu Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín.

Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za obdobie rokov 2021 – 2022 (ďalej len „správa“) pozostáva z piatich častí, ktoré sa zaoberajú uplatňovaním práv príslušníkov národnostných menšín zaručených Ústavou SR, medzinárodnými dohovormi, ktorými je SR viazaná, ako aj vnútroštátnym právnym poriadkom, ochranou kultúry a jazyka národnostných menšín, výchovou a vzdelávaním národnostných menšín, ako aj ich účasťou na riešení vecí verejných. Cieľom správy je sumarizovať aktuálny stav dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín, ako aj identifikovať oblasti, v ktorých nastal pokrok, a ktoré zostávajú naďalej výzvou.

Obsah správy vychádza z podkladových materiálov Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny, ako aj podkladových materiálov, ktoré mu boli na požiadanie poskytnuté zo strany Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, Fórum inštitútu pre výskum menšín, Ifjú Szivek, Juventy, Ministerstva dopravy a výstavby SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstva kultúry SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva spravodlivosti SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Štatistického úradu SR, Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Slovenského národného strediska pre ľudské práva, Verejného ochrancu práv, národnostných múzeí, RTVS, rádia Rusyn FM, Regio TV, Dokumentačno-informačného centra rómskej komunity a VÚC.

Zo záverov správy vyplýva, že viac-menej v každej z oblastí nastal či už výraznejší, alebo menej výrazný posun. Prezentované zistenia však taktiež poukazujú na pretrvávajúce výzvy a úlohy, ktorých pomenovanie je prvým krokom k efektívnemu zvyšovaniu úrovne práv príslušníkov národnostných menšín. Správa na základe zistených záverov obsahuje aj odporúčania splnomocnenca, a to:

- v rámci legislatívnej činnosti prihliadať na potreby príslušníkov národnostných menšín a zapojiť existujúce štruktúry do legislatívnej tvorby;
- zaviesť dočasné vyrovnávajúce opatrenia vo všetkých sférach verejného života vo vzťahu k dosiahnutiu reálnej rovnosti príležitosti príslušníkov národnostných menšín;
- prijať komplexný zákon o postavení národnostných menšín;
- za účelom zvýšenia úrovne participácie na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín orgánom územnej samosprávy, zvážiť zakladanie komisií zastupiteľstiev obcí a samosprávnych krajov, ktoré sa zaoberajú výlučne otázkami týkajúcimi sa postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín;
- v oblasti kultúry dbať na potreby príslušníkov národnostných menšín, intenzívne zapájať aktérov menšinovej kultúry a zástupcov národnostných menšín do tvorby štátnych a regionálnych politík a adekvátne reagovať na zmeny potrieb menšinových komunít, taktiež dbať na riadne zabezpečenie dostatočnej finančnej podpory;

- prijať opatrenia na zvýšenie efektivity fungovania FPKNM;
- dbať na definovanie úloh vyšších územných celkov a ďalších poskytovateľov dotácií v oblasti podpory regionálnej kultúry, dbať na ich dostatočné personálne zabezpečenie a na tvorbu samostatných stratégií ochrany a rozvoja menšinovej kultúry;
- posilniť inštitucionálne zabezpečenie poskytovania metodologickej pomoci v oblasti kultúry národnostných menšín na centrálnej, ako aj na regionálnej úrovni;
- rozvíjať, skvalitňovať a dobudovať národnostné vysielanie RTVS;
- zohľadňovať špecifiká výchovno-vzdelávacích potrieb osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám vychádzajúcich z rozdielnych podmienok, požiadaviek, vrátane vzdelávania v ich materinskom jazyku;
- za účelom zvýšenia úrovne používania jazykov národnostných menšín, zabezpečiť pre orgány územnej samosprávy finančnú podporu na krytie nákladov spojených s plnením povinností, ktoré im ukladá zákon č. 184/1999 Z. z.;
- prijať stratégie pre rozvoj menšinových jazykov na úrovni príslušných vyšších územných celkov, ktoré budú garantovať plnenie medzinárodných a vnútroštátnych záväzkov SR;
- zabezpečiť uplatňovanie jazykových práv v rámci digitalizácie verejnej správy, v oblasti dopravného značenia, ako aj v súkromnom sektore – k čomu je potrebné zvýšiť metodickú a odbornú činnosť v každej z kľúčových oblastí.

Správa bola po jej spracovaní predložená na interné pripomienkové konanie v rámci, ktorého bolo vznesených niekoľko pripomienok formálneho charakteru. Po ich zapracovaní bola správa 24. apríla 2023 následne predložená na medzirezortné pripomienkové konanie, kde mali jednotlivé rezorty, ako aj verejnosť možnosť správu pripomienkovať do 9. mája 2023, o čom boli informovaní aj zástupcovia výboru. V MPK bolo celkovo vznesených 91 pripomienok z toho 9 zásadných (44 pripomienok bolo uplatnených zo strany verejnosti, pričom však ani jedna nespĺňala kritéria hromadnej pripomienky – išlo o pripomienky 1 fyzickej osoby). Žiaden člen výboru za komoru národnostných menšín sa k predloženej správe nevyjadril.

Po zapracovaní pripomienok bol materiál 11. mája 2023 predložený členom výboru s hlasovacím právom na hlasovanie procedúrou per rollam, ktorí ho 19. mája 2023 schválili. Správa bude následne na základe článku 4 ods. 1 písm. a) Štatútu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny predložená prostredníctvom vedúceho Úradu vlády SR na rokovanie vlády SR.